
فتاویٰ امام نووی

مستفہد بہ «المسائل المنثورة»

ترجمہ، تحقیق احادیث و تعلیق:

اسماعیل قاضی نیا - عبدالرشید قلابندی

نووی، یحیی بن شرف، ۶۳۱ - ۶۷۶ ق.
فتاوی امام نووی: مشهور به المسائل المنثورہ / یحیی بن شرف نووی؛
ترجمہ، تحقیق احادیث و تعلیق اسماعیل قاضی نیا، عبدالرحمن فلاہندی.

ان: احسان، ۱۳۹۶.

خصصات ظاہری: ۳۴۴ ص.

شابک: ۱-۱۹۹-۳۴۹-۶۰۰-۹۷۸

عنوان قراردادی: فتاوی الامام النووی. فارسی

عنوان دیگر: المسائل المنثورہ.

موضوع فتواہای شافعی؛ فقہ شافعی -- رسالہ عملیہ

شناسہ افزود: فلاہندی، عبدالرحمن، مترجم؛ قاضی نیا، اسماعیل، ۱۳۶۳ - مترجم

ردہ بندی کنگرہ: ۱۳۹۰-۱۹۶۹۰۱/BP177

ردہ بندی دیویی: ۲۹۰۳۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۴۷۰۰۰۰

تهران، خیابان انقرب، رویہ رو: دانش گاہ تہران، پاساژ فروزندہ، شماره ۴۰۶.

www.nashrehsan.com

تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

فتاوی امام نووی

مشهور به «المسائل المنثورہ»

ترجمہ، تحقیق احادیث و تعلیق: اسماعیل قاضی نیا، عبدالرحمن فلاہندی

ناشر: نشر احسان

چاپخانہ: مہارت

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۱-۱۹۹-۳۴۹-۶۰۰-۹۷۸

فهرست موضوعات

۲۳	..... سخن ناشر
۲۵	..... مقدمه مترجم
۲۹	..... زندگی و آثار امام نووی
۳۴	..... تألیفات امام نووی
۳۵	..... الف- تألیفاتی که آنها را به اتمام رسانیده است
۳۶	..... ب- تألیفاتی که مرگ فرصت تمام کردنشان را به او نداده است
۳۷	..... وفات امام نووی
۳۹	..... ابن عطار مرتب کننده و پیراینده کتاب فتاوی امام نووی
۴۵	..... معرفی کتاب
۵۱	..... مقدمه علاء الدین بن العطار
۵۷	..... کتاب طهارت
۵۷	..... حد آب مطلق
۵۸	..... طهارت با آب مقطر
۵۸	..... طهارت با آب شور

- آب‌هایی که از نوشیدن و انجام طهارت با آن نهی شده است ٥٩
- طهارت با آب زمزم ٥٩
- طهارت به وسیله‌ی آب متغیر ٥٩
- طهارت به وسیله‌ی آب شمس ٦٠
- طهارت به وسیله‌ی آب مستعمل ٦١
- آبی که در آن نجاستی واقع شده است ٦١
- مقدار قلتین: ابرو ال دشتق ٦٣
- آبیاری حبات میوه‌ها با آب نجس ٦٤
- مسواک زدن با انگشتان ٦٤
- رنگ کردن ریش ٦٥
- خخته کردن میت ٦٥
- تعداد مسنون در مضمضه و استسحاق ٦٦
- شستن دستان قبل از خوردن چیزی با آن ٦٦
- عدول از وضو به تیمم در جایی که آب تنها راه نوشیدن باشد ٦٧
- خواندن نماز با شک در طهارت ٦٧
- گرفتن وضو با برف و یخ ٦٨
- مس فرج به هنگام نماز ٦٨
- قرائت و کتابت قرآن و حمل آن ٦٩
- قضای حاجت در صحرا ٧٠
- خواندن نماز بدون طهارت ٧١
- تیمم با غبار ناشی از شن ٧١
- احکام حیض و طهارت ٧٢
- طهارت برای کسی که عادات ماهیانه نامنظم دارد ٧٢

- ۷۳ قاعده در مذهب شافعی برای روزه کسی که عادات ماهیانه‌ی نامنظم دارد .
- ۷۴ شهادت زنان در مورد حیض .....
- ۷۴ تطهیر نجاسات و احکام آن .....
- ۷۵ وقوع نجاسات در مایعات .....
- ۷۵ تطهیر اشیائی که با رنگ نجس، رنگ شده‌اند .....
- ۷۵ تطهیر باقوین که با آب نجس، آبدیده شده است .....
- ۷۶ تطهیر ربی و روغن نجس .....
- ۷۷ کتاب ناز .....
- ۷۷ واقعه اسراء و فضیلت ناز .....
- ۸۰ مسأله‌ای از مسائل و .....
- ۸۰ نماز مریضی که جراحی شده باشد نجسی باندپیچی کرده است .....
- ۸۱ تکرار تکبیرة الاحرام به هنگام نماز .....
- ۸۲ تعداد تکبیرات در نماز .....
- ۸۳ پاسخ دادن به کلام امام در نماز .....
- ۸۳ توقف بعد از خواندن فاتحه و قبل از شروع سوره در حق امام .....
- ۸۶ حکم قرائت قرآن به روایت‌های شاذ .....
- ۸۶ حکم خواندن قرآن اگر موجب تشویش دیگران شود .....
- ۸۷ فضیلت آشکار خواندن قرآن .....
- ۸۸ تغنی زائد و کشیدن فاحش حروف در قرائت قرآن .....
- ۸۸ خواندن سوره‌ی انعام در یک رکعت .....
- ۸۹ جلسه‌ی استراحت در نماز و حکم آن .....
- ۹۰ صیغه مختار در صلوات بر پیامبر ﷺ .....
- ۹۱ نحوه‌ی صلوات در تشهد اول بر پیامبر و آل ایشان .....

- ۹۲ ..... حکم تحریک انگشت در تشهد
- ۹۲ ..... جواب کسی که در نماز عطسه کند
- ۹۳ ..... رسیدن به نماز جماعت در حالت رکوع امام
- ۹۴ ..... خواندن قنوت در نماز فوت شده ی صبح
- ۹۴ ..... حرکت قلب و خشوع در نماز صبح
- ۹۵ ..... خواندن نماز با کفش
- ۹۶ ..... اشاره لال در نماز به بیع و غیر آن
- ۹۶ ..... صورت اجرای بیع و نکاح در نماز
- ۹۷ ..... مراد از نماز وسعاً چیست؟
- ۹۸ ..... حکم مصافحه بعد از خواندن نماز
- ۹۹ ..... حکم نماز «الرغائب»
- ۱۰۱ ..... خواندن نماز شخصی که عجز از دو رکعت نجاسات از خودش است
- ۱۰۲ ..... نماز مسافر
- ۱۰۴ ..... کوتاه و بلندی لباس و گوشه عمامه
- ۱۰۵ ..... پوشیدن لباس غیر مسلمانان
- ۱۰۶ ..... اطاعت از دستور ولی امر
- ۱۰۹ ..... کتاب مساجد
- ۱۰۹ ..... فضیلت ساختن مسجد
- ۱۱۰ ..... خوردن در مسجد
- ۱۱۱ ..... حکم ساختن مسجد در گورستان
- ۱۱۲ ..... آلوده کردن آب مسجد
- ۱۱۳ ..... کتاب سلام و غیر آن
- ۱۱۳ ..... حکم برخاستن برای یکدیگر

- ۱۱۴ ..... خم شدن به هنگام سلام کردن
- ۱۱۵ ..... سلام کردن با اشاره سر
- ۱۱۶ ..... احکام مربوط به سلام دادن با ذمی و غیر آن
- ۱۱۶ ..... بوسیدن دست دیگران
- ۱۱۶ ..... سجده بردن پیش مشایخ
- ۱۱۷ ..... عطسه کردن به هنگام حرف زدن
- ۱۱۹ ..... کتاب بنائز
- ۱۱۹ ..... مشروعیت تاتین میت
- ۱۲۲ ..... تکفین به وسایع پارچه‌ای بریشم حرام است
- ۱۲۳ ..... اگر مأوم در نماز طولی اراده واقع شود
- ۱۲۳ ..... اعاده‌ی نماز میت
- ۱۲۴ ..... فوت زن حامله بر اثر حاملگی
- ۱۲۴ ..... حدیث قیراط برای تشیع جنازه میت
- ۱۲۶ ..... تدفین ذمی که جنین مسلمان در شکم دارد
- ۱۲۷ ..... آیا نیش قبر جایز است؟
- ۱۲۷ ..... گریه و زاری بر میت
- ۱۲۸ ..... رسیدن ثواب برخی حسنات به میت
- ۱۲۹ ..... دعای مغفرت برای کفار
- ۱۲۹ ..... مردن در جهنم
- ۱۳۳ ..... کتاب زکات
- ۱۳۳ ..... زکات مال موقوفه و حیوان سائمه
- ۱۳۶ ..... مقدار رطل بغداد
- ۱۳۶ ..... فقرا زودتر به بهشت وارد می‌شوند

- ۱۳۷ ..... پرداخت زکات به مسلمان بالغی که نماز نمی خواند
- ۱۳۹ ..... کتاب صیام
- ۱۳۹ ..... تعداد سالهای که رسول خدا ﷺ در رمضان روزه گرفت
- ۱۴۰ ..... چشیدن غذا و یا مزمه و استنشاق برای روزه دار
- ۱۴۰ ..... کفیه خوردن روزه و نزدیکی کردن با همسر در رمضان
- ۱۴۱ ..... شب قار
- ۱۴۳ ..... کتاب حج
- ۱۴۳ ..... درباره‌ی آن فرموده‌ی پیامبر: «مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ»
- ۱۴۴ ..... فروش زمین ششایری یا سرمایه برای ادای فریضه‌ی حج
- ۱۴۴ ..... رفتن به حج بدون اذن والدین
- ۱۴۵ ..... جبران عقوبت والدین
- ۱۴۵ ..... انجام حج به نیابت از دیگران
- ۱۴۶ ..... حالتی که احرام بستن به عمره صحیح نیست
- ۱۴۶ ..... شک در بستن احرام حج و عمره و جمع آن
- ۱۴۸ ..... استحباب آوردن هدیه برای مسافر
- ۱۴۸ ..... شهر مدینه آیا متعلق به شام است یا یمن
- ۱۴۹ ..... کتاب صید و ذبیحه
- ۱۴۹ ..... علائم حیات قبل از ذبح حیوان
- ۱۵۰ ..... ذبح حیوان مجروح شده توسط درندگان
- ۱۵۱ ..... قاعده در مورد حلال بودن ذبیحه
- ۱۵۱ ..... قاعده‌ای در مورد شکار
- ۱۵۲ ..... اخته کردن حیوان
- ۱۵۲ ..... شکار کردن به وسیله‌ی تفنگ

- باب اطعمه ۱۵۵
- حکم خوردن گوشت گریه، پوست مردار، مایع منی، و نوشیدن مسکرات برای مضطر ۱۵۵
- حکم خوردن گوشت به صورت خام ۱۵۶
- استحباب کوچک گرفتن لقمه ۱۵۶
- خوردن و نوشیدن در حالت ایستاده ۱۵۷
- نوشیدن آب با دهان ۱۵۸
- مشارکت شیطان در غذا خوردن انسان ۱۵۹
- استحباب شستن دست قبل از غذا خوردن ۱۵۹
- کتاب بیوع ۱۶۱
- معامله مکره ۱۶۱
- خرید و فروش گریه و میمونه ۱۶۲
- خرید و فروش ماء الشعیر اگر رؤیت نشود ۱۶۲
- حکم معامله کودک ۱۶۳
- خرید و فروش ماء الشعیر ۱۶۵
- ولاء برده اگر توسط سید خود آزاد شود ۱۶۵
- خرید و فروش پادزهر مار ۱۶۶
- خرید و فروش برنج در پوست آن ۱۶۶
- غش در معاملات و مخلوط کردن انواع مختلف یک جنس ۱۶۷
- قول غزالی در فتاوی ۱۶۷
- جهالت فروشنده به میبع منافی ملکیت او نیست ۱۶۸
- اگر میبع مستحق للغیر درآید ۱۶۹
- ثواب کسی که نهالی کاشته است آیا به وراثت منتقل می شود ۱۶۹

- ۱۷۱ ..... آیا در خرید و فروش درخت، محل درخت داخل در بیع می شود.....
- ۱۷۱ ..... در فروش بستان اصل گیاه و برگ و ریشه داخل در معامله نمی شود.....
- ۱۷۲ ..... قرار دادن برخی از شروط در معاملات و حق فسخ به دلیل آن.....
- ۱۷۲ ..... حق فسخ معامله به دلیل عیب آن.....
- ۱۷۳ ..... مسای مروط به احتکار.....
- ۱۷۴ ..... صفاتی که در بیع سلم لازم است ذکر شود.....
- ۱۷۵ ..... قبول مدیه در بیع.....
- ۱۷۶ ..... باب حجر بر سفیه.....
- ۱۷۶ ..... حلول دین.....
- ۱۷۷ ..... تنبیه فرزند به قصد حلیم.....
- ۱۷۸ ..... سهل انگاری در حفظ اموال بستم سفیه.....
- ۱۷۹ ..... ولایت ولی در تزویج سفیه.....
- ۱۸۰ ..... وصیت به اموال مشترک.....
- ۱۸۰ ..... مسأله ای که در آن جد باید اجرة المثل پرداخت نماید.....
- ۱۸۱ ..... باب الضمان.....
- ۱۸۱ ..... حقوق مشترک.....
- ۱۸۲ ..... جبران خسارت در مواردی که مثلی نیست.....
- ۱۸۳ ..... تصرف لاحق موجب بطلان حق سابق نیست.....
- ۱۸۴ ..... پرداخت دین از مال حرام.....
- ۱۸۴ ..... شرط در ضمانت.....
- ۱۸۵ ..... کتاب وکالت.....
- ۱۸۵ ..... وکالت فاسد.....
- ۱۸۵ ..... امانت فرد غایب.....

- ۱۸۷ ..... کتاب الودیعة.....
- ۱۸۷ ..... تلف شدن مال و دیعه بدون تعدی.....
- ۱۸۸ ..... موت مودع و رد و دیعه توسط وارثان وی.....
- ۱۸۸ ..... اختلاف میان وارث و مودع.....
- ۱۹۱ ..... کتاب القصب.....
- ۱۹۳ ..... باب اراضی.....
- ۱۹۴ ..... موازی یا منع مزارعه.....
- ۱۹۷ ..... کتاب اجاره زمین و آب.....
- ۱۹۸ ..... استحقاق اجرت مسمی.....
- ۱۹۹ ..... اجاره‌ی مکان در رفقه در جهت امور عامه.....
- ۲۰۱ ..... اجیر کردن برده.....
- ۲۰۱ ..... از بین رفتن مرکبی که اجاره داده شده است.....
- ۲۰۱ ..... محکم کاری نکردن در امور.....
- ۲۰۲ ..... اجاره‌ی زمینی که در حال حاضر در آن زراعت وجود دارد.....
- ۲۰۲ ..... قرار دادن غله در مسجد.....
- ۲۰۳ ..... تصرف در عطای سلطان.....
- ۲۰۳ ..... نگه داشتن لباس نزد خیاط.....
- ۲۰۳ ..... حکم قبول هدیه‌ی دانش آموز به معلم.....
- ۲۰۴ ..... دادن مال به کسی به منظور شفاعت کردن نزد حاکم.....
- ۲۰۵ ..... سنگ‌های بی استفاده.....
- ۲۰۵ ..... ضایع شدن مال پیدا شده نزد یابنده.....
- ۲۰۷ ..... کتاب وقف و غیر آن.....
- ۲۰۸ ..... وقف زمین بیت‌المال توسط سلطان.....

- ۲۰۸..... مسأله‌ای درباره‌ی وقف
- ۲۰۹..... وقف مال در برابر ترتیل قرآن
- ۲۰۹..... عمل بر وفق عادت مورد اتفاق جایز است
- ۲۱۰..... وقف به طریقه‌ی استفاضه ثابت می‌شود
- ۲۱۱..... استزاده از مال وقف در زمانی معین
- ۲۱۱..... نذر نمودن برای بارگاه‌ها
- ۲۱۲..... قرار دادن نایب به منظور امامت نماز
- ۲۱۲..... وقف مال به منظور فرائت قرآن توسط افرادی خاص
- ۲۱۳..... تغییر حال نذر
- ۲۱۳..... سپردن نظارت شرعی به دیگری
- ۲۱۳..... سکونت در منازل مورثه‌ی نرس
- ۲۱۴..... استفاده از باقی‌مانده‌ی مال مورثه بر سجدات توسط امام مسجد
- ۲۱۴..... وقف مال بر فرزندان (۱)
- ۲۱۵..... وقف مال بر فرزندان (۲)
- ۲۱۸..... انتقال غله‌ی مسجدی به مسجد دیگر
- ۲۱۹..... وصیت
- ۲۲۱..... مسألتی علمی که متعلق به وصیت است
- ۲۲۱..... وصیت به دادن صد دینار معین
- ۲۲۱..... وصیت فردی که در غیر محل توصیه شده وفات کند
- ۲۲۲..... حالتی که در آن عتق سرایت نمی‌کند
- ۲۲۳..... سلب اموال عبد توسط سید خویش
- ۲۲۴..... یا جوج و مأجوج
- ۲۲۵..... علم و جهاد

- ۲۲۷..... باب فرائض
- ۲۲۷..... مسائل ارزشمندی درباره‌ی علم فرائض
- ۲۲۷..... عول
- ۲۲۸..... مسأله‌ی المُشْرَکَه در فرائض
- ۲۳۰..... مسأله‌ای در باب فرائض
- ۲۳۱..... کتاب نِسَاح و ازدواج
- ۲۳۲..... آیا ازدواج از امور دنیوی است
- ۲۳۲..... نمایاندن صورت زن مسلمان
- ۲۳۴..... نگاه کردن به آمدن
- ۲۳۶..... حرمت همیشگی
- ۲۳۷..... استعمال ابریشم و پوشیدن آن
- ۲۳۷..... ولی و سرپرست سفیه و دیوانه و کوزک
- ۲۳۸..... درباره‌ی ریب و ریبه
- ۲۳۸..... ازدواج باریبه‌ی پسر
- ۲۳۹..... ازدواج با زن معتده
- ۲۳۹..... ادعای زن درباره‌ی سه طلاقه و انکار شوهرش
- ۲۴۰..... جماع رو به قبله
- ۲۴۰..... درباره‌ی حق المتعه
- ۲۴۰..... به نکاح در آوردن دوباره‌ی مخلوعه قبل از ادای سوگند
- ۲۴۱..... خلع نمودن بر چیزی
- ۲۴۳..... کتاب طلاق
- ۲۴۳..... حکم طلاق فراموش کار و جاهل
- ۲۴۴..... سوگند به طلاق بدون تعیین کردن

- ۲۴۵..... اگر سوگند به سه طلاق خورده شود.....
- ۲۴۶..... فردی سوگند می خورد که فلانی می داند شیطان کجا ساکن است.....
- ۲۴۶..... فردی سوگند می خورد که نباید همسرش با مادر خود به حمام برود.....
- ۲۴۶..... فردی سوگند می خورد که شب در این خانه نخوابد.....
- ۲۴۷..... فردی سوگند می خورد که شافعی رحمته الله علیه از همه ی ائمه بهتر است.....
- ۲۴۷..... فردی سوگند می خورد که خداوند به تمامی روایت های هفتگانه قرآن سخن گفته.....
- ۲۴۷..... هرگاه کسی سر خود را سه طلاقه بدهد.....
- ۲۴۸..... هرگاه پسرش با زن زنی یهودی شیر بدهد.....
- ۲۵۱..... کتاب سوگند (ایمان).....
- ۲۵۳..... تأکید بر سوگند و تجدید آن.....
- ۲۵۳..... فردی سوگند یاد می کند که گوشت خاری نکند و آن را نخورد.....
- ۲۵۴..... فردی سوگند یاد کرده که گوشت نخورد.....
- ۲۵۴..... فردی سوگند می خورد که ابن صیاد همان جال است.....
- ۲۵۵..... فردی سوگند یاد می کند که با شخصی خاص مسکنی نگزیند.....
- ۲۵۵..... فردی سوگند یاد می کند که زمستان را در روستا به سر نبرد.....
- ۲۵۶..... سوگند بیهوده و باطل.....
- ۲۵۶..... سوگند درباره ی فتوای یک مفتی.....
- ۲۵۷..... لعنت کردن حجاج.....
- ۲۵۷..... عده ی زن.....
- ۲۵۸..... حکم معاشرت بعد از طلاق رجعی.....
- ۲۵۹..... هم مسکنی با زن معتده.....
- ۲۵۹..... نفقه ی زن معتده.....

- ۲۶۰..... عده‌ی زن
- ۲۶۰..... پدری که بعد از سختی آسانی به وی روی می‌آورد
- ۲۶۰..... نام گذاری دختر به ست‌الناس
- ۲۶۱..... برتری دادن همسر بر مادر
- ۲۶۱..... حکم نفقه‌ی همسر
- ۲۶۱..... بخشش یکی از همسران
- ۲۶۲..... دادن کفرت به زن
- ۲۶۲..... نفقه‌ی زن مطلقه
- ۲۶۳..... سقوط نفقه‌ی همسر به علت عارض شدن امری
- ۲۶۴..... حکم کشتن و سوزاندن ورچه
- ۲۶۴..... سقوط حق حضانت
- ۲۶۵..... چه کسی پس از شوهر مادر، سینه‌تزر به حضانت است
- هرگاه زنی که طلاق داده شده درباره حضانت کودک با شوهرش اختلاف داشته باشد
- ۲۶۵.....
- ۲۶۷..... کتاب جنایات
- ۲۶۷..... هرگاه مردی به دیگری بگوید مرا بکش یا دستم را قطع کن
- ۲۶۸..... هرگاه شخصی به کسی بگوید: دستم را قطع کن
- ۲۶۸..... تأخیر قصاص به علت عارضه
- ۲۶۹..... سخن درباره‌ی قاتل و مطالبه‌ی او در آخرت
- ۲۶۹..... اجبار دختر بچه‌ی کوچک به زنا کردن
- ۲۷۱..... اگر حیوانی چیزی را تلف کند چه چیزی بر صاحب آن واجب است
- ۲۷۲..... قتل حیوان شرور
- ۲۷۳..... پرداخت دیه توسط عاقله و مسئله‌ی لوث

- ۲۷۳.....وفات فردی بعد از درگیری
- ۲۷۴.....هرگاه شخصی در منزلی به قتل برسد
- ۲۷۴.....درباره‌ی آنچه مسلمانان به غنیمت برده‌اند
- ۲۷۵... مسلمان شدن شخصی از اهل ذمه پس از این که مرتکب زنا شده است
- ۲۷۶.....هرگاه شخصی با زن مرده زنا کند
- ۲۷۶.....انفاتی در کنایه‌ی قذف
- ۲۷۶.....درباره‌ی سب، کفن از قبر
- ۲۷۷.....جواز لعن یهود در نصاری و برخی از فرق مبتدع
- ۲۷۷.....ناسزا گفتن به مسلمان
- ۲۷۷.....سخن عمر فاروق
- ۲۷۸.....سخن درباره‌ی خلیفه‌الله و برکات گماشتن یهود در امور بیت‌المال
- ۲۷۸.....به کار گماشتن فرد یهودی
- ۲۸۱.....کتاب قضاوت
- ۲۸۱.....گماشته شدن ائمه‌ی اربعه در امور قضاوت
- ۲۸۱.....قضاوت قاضی بر مبنای علم و آگاهی خود
- ۲۸۲.....قضاوت علیه غایب
- ۲۸۲.....مرگ مدعی علیه به سبب مدعی
- ۲۸۲.....هرگاه دلایل دو طرف در تعارض باشد
- هرگاه فردی دلایلی اقامه کند، مبنی بر این که در معاهده بر او اکره شده است
- ۲۸۳.....
- ۲۸۳.....رفتن نزد طالع بین و تصدیق او
- ۲۸۶.....بازی کردن با تخته نرد
- ۲۸۶.....بازی شطرنج

- مخدوش شدن فتوت و جوانمردی ۲۸۷
- بزرگداشت آوازخوان ۲۸۸
- عبور از بازار زرگری ۲۸۸
- پیروی کردن از رخصت مذاهب و تقلید از مذهبی دیگر ۲۸۸
- مرتکب حرام و مکروه ۲۹۰
- اقرار امری به چیزی معین در حق فرزند ۲۹۰
- زنی اقرار می کند که فلانی فرزند برادرش است ۲۹۱
- هرگاه شخص خصمی بر یک عدد خاص اقرار نموده و سپس در آن استثناء
قرار دهد ۲۹۲
- کتاب تفسیر ۲۹۵
- درباره‌ی این دو آیه‌ی درجه: ﴿اتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾، ﴿اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ
تَقَاتِهِ﴾ ۲۹۵
- آیاتی درباره‌ی علم غیب و معجزات و کمالات ۲۹۶
- معنای این آیه: ﴿وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَبًا﴾ ۲۹۷
- دو نیم شدن ماه ۳۰۰
- اصحاب الیمین و اصحاب الشمال ۳۰۱
- آیا سوره‌ی کوثر مکی است یا مدنی؟ ۳۰۲
- باب حدیث نبوی ۳۰۳
- تواتر احادیث بخاری و مسلم ۳۰۴
- فرق میان احادیث بخاری و مسلم با غیر آن دو ۳۰۵
- عمر دنیا ۳۰۵
- درباره‌ی حدیث «هر کس بر امت من چهل حدیث را حفظ کند...» ۳۰۶
- حدیث: من عرف نفسه فقد عرف ربه ۳۰۶

- حدیث: «مَا مِثًا إِلَّا مَنْ عَصَى...» ۳۰۷
- حدیث: «طَلَبَ الْعِلْمَ فَرِيضَةً» ۳۰۸
- حدیث: «مِثْلَ أُمَّتِي كَالْمَطَرِ» ۳۰۹
- حدیث: «الْخَلْقُ عِيَالُ اللَّهِ» ۳۱۰
- حدیث: «نُهَيْتُ عَنْ قَتْلِ الْمُصَلِّينَ» ۳۱۱
- حدیث: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاةً فَعَلِي مَوْلَاةٌ» ۳۱۱
- درباره‌ی سه تا دو حدیث که عوام اهل شام روایت می‌کنند ۳۱۵
- نیسان زن زمن است ۳۱۵
- سرور جوانان و پسر ای هشت ۳۱۵
- حدیثی درباره‌ی «ناسه بد او قب» ۳۱۷
- علم نجوم و ارتباط آن با سحر ۳۱۸
- حدیث: «إِذَا ذَكَرْتَ النُّجُومَ فَاسْكُ» ۳۱۹
- آیا احادیثی که درباره‌ی فضیلت خوردن خربزه و لویا و عدس و برنج، روایت می‌شود، صحیح است؟ ۳۱۹
- استفاده از موبر ۳۱۹
- معنای این سخن پیامبر ﷺ: «الْبَشَرُ جِبَارٌ» ۳۲۰
- لعن آواز خوان ۳۲۰
- حدیثی درباره‌ی شطرنج ۳۲۴
- خلقت گُل ۳۲۴
- عمر افراد امت اسلامی ۳۲۴
- بهترین ذکر، ذکر پنهانی است ۳۲۵
- برائت از تکلف ۳۲۶
- حدیث نماز همسایه‌ی مسجد ۳۲۶

- ۳۲۶..... درباره‌ی حدیث ملعون بودن دنیا از لحاظ سند
- ۳۲۷..... حدیث در فضیلت عسقلان و.....
- ۳۲۷..... حدیث دوازده رکعت نماز سنت راتبه.....
- ۳۲۸..... درباره‌ی جهنمیان.....
- ۳۲۸..... تزیین صوت هنگام تلاوت قرآن.....
- ۳۳۰..... حدیث «ما من نفس منفوسة».....
- ۳۳۰..... مراد از تضعیف قرآن بر داود.....
- ۳۳۱..... حکم روایت حدیث ضعیف.....
- ۳۳۳..... باب مسائل عقیقه.....
- ۳۳۳..... زیاد و کم شدن ایمن.....
- ۳۳۶..... طلب عبادت و معصیت از خداوند.....
- ۳۳۷..... جواز تفاضل در میان پیامبران علیهم السلام.....
- ۳۳۹..... کتاب رقائق (دل نرمی و دل جویی)..... مثال متفرقه‌ی دیگر.....
- ۳۳۹..... قطع رابطه با مردم یا اختلاط با آنها.....
- ۳۴۰..... غذا خوردن اهل بهشت.....
- ۳۴۰..... دیدن پیامبر صلی الله علیه و آله در خواب.....
- ۳۴۰..... اسم اعظم خداوند.....
- ۳۴۱..... درباره‌ی طلسم.....
- ۳۴۱..... هرم بن حیان.....
- ۳۴۳..... منابع مترجمان.....

سخن ناشر

کتاب «فتاوی امام نووی مشهور» به «المسائل المنشور» نوشته‌ی علاء‌الدین بن العطار به زبان عربی که توسط استادان اسماعیل قاضی‌نیا و عبدالرحمن قلابندی به فارسی برگردانده شده است یکی از آثار فقید عالیقدر جهان اسلام مرحوم یحیی بن شرف نووی رحمته الله می‌باشد.

این کتاب طبق اظهارات علاء‌الدین بن العطار در مقدمه‌ی آن توسط ناشران مختلف و به نامهای گوناگون ولی با یک محتوا به چاپ رسیده است.

اکثر مسائل یا فتاوی که در این کتاب آمده است در کتابهای فقهی خود امام نووی مانند «منهاج الطالبین» و «المجموع» بیان شده‌اند ولی چون این اثر به عنوان یکی از کتاب‌های مستقل امام نووی مشهور شده است، امر به آن است و مورد استفاده‌ی علما، طلاب علوم دینی و علاقه‌مندان به مسائل فقهی قرار گیرد.

مقدمه مترجم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه، ونصلي ونسلم على محمد وآله وصحبه.
روی عن رسول الله (ما عُبدَ اللهَ مِنِّي أَفْضَلُ مِنِّي فِي الدِّينِ) «عبادتی برای
خداوند بهتر از آموختن امور دین انجام نده است.»^۱

بدون شک علم فقه یکی از بزرگترین و شریفترین علوم است. علم شناسائی
احکام خدای متعال درباره افعال بندگان است. علم فقه است که به وسیلهی آن
مكلفان می‌دانند کدام فعل آنان واجب یا حرام و کدام مستحب یا مکروه یا مباح
است. توجه به علم فقه خود از نشانه‌های اهتمام و توجه انسان به امر دین‌شان
است تا بدانند کدام عبادتشان پذیرفته و کدام ناپذیرفته است، و اینکه حلال و
حرام در عبادات و معاملات‌شان کدام است. عظمت و شرف علم فقه از آن جهت
جنبه‌های آن قابل درک نیست؛ چون این علم همواره با انسان مسلمان است و او را

---

۱. بیهقی در کتاب شعب ایمان این حدیث را ضعیف دانسته است. امام آجری در کتاب «فضل علم» و
ابونعیم در کتاب «ریاضة المتعلمین» از حدیث ابوهریرة با اسناد ضعیف آن را آورده است. و ابن ماجه و
ترمذی نیز این حدیث را از ابن عباس نقل کرده‌اند.

در تمام مراحل زندگیش همراهی می‌کند. علم فقه حلقه اتصال انسان با بندگی خداوند در عباداتی همچون طهارت، نماز، زکات، روزه، حج و قربانی است. به وسیله‌ی این علم، احکام جهاد و غزوات، سیره، امان نامه‌ها و پیمان نامه‌ها و حتی نحوه‌ی ارتباط مسلمانان با غیر مسلمانان شناخته می‌شود. به وسیله‌ی فقه معاملات از قبیل خرید و فروش و احکام ربا و معاملات رایج مالی مردم، وقف و وصیت، روابط مسلمانان با یکدیگر سامان می‌یابد، و دارایی‌ها و اموال در جایگاه شرعی خود قرار می‌گیرند. روزی حلال کسب و از وقوع در معصیت و ارتکاب گناه اجتناب می‌شود. به وسیله‌ی فقه فرائض است که اموال و دارایی‌ها براساس عادلانه‌ترین روش و دلیلتین شیوه تقسیم و در دست صاحبانشان قرار می‌گیرد. به وسیله‌ی فقه نکاح است که یک زندگی زناشویی مطابق با معیارها و احکام اسلامی از مشروعیت و سعادت برخوردار می‌گردد. همچنین قوانینی که در احکام مربوط به جنایات، حد، تریرات و قضاوت آمده است باعث می‌شوند مسلمانان در امنیت و آرامش خاطر و ثبات زندگی کنند. حقوق در جاهای اصلی خود قرار گیرند و عدالت به وسیله، آن تحقق یابد و احکام حیات بخش متعدد دیگری که تنها در سایه‌ی اطراف علم شریعت و عمل بدان متبلور است. حال که مرتبت و منزلت فقه در شریعت اسلام بدین پایه است، پس اهمیت دادن به آن از مهمترین وظایف انسان مسلمان است و از بهترین اوقات عمر انسان اوقاتی است که صرف یادگیری علم «فقه» می‌گردد.

در همین راستا ترجمه‌ی کتاب «الفتاوی الإمام النووی» را بر زبان فارسی آغاز می‌کنیم و تمامی تلاش و کوشش ما بر آن است که معانی و مفاهیم جملات به صورت صحیح ادا شود و در کمال امانت از متن و سیاق کتاب نیز خارج نگردد. کتاب حاضر یکی از مهمترین کتاب‌ها در زمینه‌ی فتاوی فقهی، حدیثی و تفسیر می‌باشد. مؤلف این کتاب امام محی‌الدین ابو زکریا یحیی بن شرف نووی است،

کتاب ۳۵۶ مسئله از مسائل مهم فقهی، حدیثی و تفسیری را در برمی گیرد. مسائلی که در این کتاب مطرح شده است از نظر وضوح و اختصار منحصر به فرد است، در بیشتر آنها تنها به ذکر صحیح ترین اقوال اکتفا شده است و از ذکر سایر اقوال و وجوه اختلاف در آن اجتناب شده است. از این نظر مطالعه‌ی آن برای کسانی که تازه فقه را شروع کرده و می‌خواهند به دور از مطولات فقهی بر مسائل فقهی به ویژه فقه امام شافعی اطلاع یابند سودمند خواهند بود.

ترجمه این کتاب به همراه تخریج آیات و احادیث و تعلیق بر برخی از مواضع آن انجام شده است. برای تسهیل دسترسی به فتاوا، مسائل آن در ابواب مختلفی آمده و در عناوین مناسب قرار گرفته‌اند که در نسخه‌های اصلی آن وجود ندارد. همچنین در ترجمه‌ی آن از نسخه‌های مختلفی استفاده شده است اما نسخه‌ای که توسط انتشارات حسان در قاهره در سال ۱۴۰۲ هـ ۱۹۸۲ م، تحت عنوان «فتاوی الإمام النووی» در ۲۲۰ صفحه چاپ شده دقیق‌تر و دارای اشتباهات کمتری است، به همین دلیل این نسخه به عنوان اصل و مبنای ترجمه قرار گرفته و به سایر نسخ نیز به هنگام نیاز مراجعه شده است.

ترجمه‌ی کتاب امام نووی پاسخی به بسیاری از مسائل فقهی روز است که مسلمانان در عبادات و معاملات خود با آن مواجه هستند. مسائلی که گاه‌آه مورد سوء برداشت و فهم ناصحیح قرار گرفته است. مسائل بسیاری از فقه و ادب، عقیده‌ی اسلامی، تفسیر و حدیث در آن آمده که خود قابل تأمل است. از مزایای بارز کتاب که ترجمه و چاپ آن را به ضرورتی اجتناب ناپذیر مبدل ساخته است، دانستن آگاهی دقیق و سطح علمی بالای نویسنده از مذهب امام شافعی رحمته الله علیه می‌باشد. در عصر حاضر کسی که بخواهد بر مذهب امام شافعی رحمته الله علیه اطلاع یابد از رجوع به کتب امام نووی به ویژه فتاوی وی بی‌نیاز نیست. به دلیل احاطه‌ی امام نووی به اقوال اصحاب وجوه در مذهب امام شافعی، طرق دلایل و وجوه ترجیح آنها و

تبحر و یزه‌ی وی در جمع و توفیق اقوال مختلف فیه در این باره مطالعه‌ی تألیفات این امام بزرگوار یکی از مطمئن‌ترین راهها برای معرفت فقه و مذهب امام شافعی رحمته الله علیه می‌باشد. در این کتاب، امام نووی رحمته الله علیه علم فقه و حدیث را با هم آمیخته است. همچنین مسائل به صورت ساده و مختصر و قابل فهم ذکر شده‌اند؛ بدین گونه از پیچیدگی و دشواری عبارات متون فقهی برخوردار باشد، آنگونه که بیوه‌ی امام نووی در تألیف است.

www.ketab.ir